

રાજનેગી

રચનાર

ચુનીલાલ પરશોતમદાશ

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

સુરત ગુજરાતી નાટક મંડળી

૫૭૪૩

(આત્રતી પહેલી પ્રત ૧૦૦૦)

સુરત.

“ધી રાષ્ટ્રીંગ રટાર” પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં ગગારામ
આત્મારામ પંડીતે છાપી.

સંવત ૧૯૫૦

શને ૧૮૯૪

કીમત બે આના

આ સર્વ ગાયન સને ૧૯૬૭ ના ૨૫ મા
કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર કરાવી, સઘળા હકો
મંડળીને સ્વાધીન રાખ્યાછે.

રાજજોગી નાટકના ગાયનો

૧

સનન સુમ સનન સુમ સુમ સનનન.
 નીત્રુમ દર સીંસીધા સીંસી સનનનન
 ધીન, ધીન, ધીન, ધીન, યનનનનનનન-નીત્રુમ,
 કિટ. કિટ કિટ કિટધા દધીગન કિટધા
 છનન છનન છુમ, છનન છનન છુમ.
 યોંગ યોંગયા, યોંગ યોંગયા યોંગ યોંગયા હાં હાં હાં.

૨

જાજરે ગાંડી વાત એ શું કરે.
 વાતએ શું કરે વાતએ શું કરે.
 કો માનવ ન આવે અત્રે, શું રાખે મગદુર
 પુરાથાય હાલ તેના હાડ ભાંગે ચકચુર-જા
 તોર રાખા ખોટો દીલમાં આપણે સ્ત્રી અવતાર
 પુરુષ સાચું કંઈ નવ ચાલે, ધારે મન વિચાર-જાજરે

૩

અરે શું તું મુકીને જાય, ન જોઠે દીલમાં જરાય
 રહું હું કોની સેવામાં, મુજ મન અહીં બહુ અકળાય
 કહીશ હું કોને દુઃખ વાતો, કો સાંભળનાર અહીં નથી,
 જે કહેતી હું તે સ્વીકારો, ન બીજું એવું કે ઇ નથી
 વળી તમેને જોઠે કેમ, સદાહું પાસ વસનારી,
 માટે કાંઈક વિચાર કરી, સાથે રાખો દુઃખી દસા

૪

કેમ ભુલો પ્રાણપતી, આજ તમે કેમ ભુલો પ્રાણપતી

વલ્લીપુરમાં વસંત સેનાનો, કુંવર છે કામ રતી--આજ.
 મૈનાક ચાખ્યછે વર એ વરવા પોંચાડાને શુભમતી--આજ
 જોકું જોઈને આનંદ થશે મન, વીલંબ કરો નહીં
 અતી--આજ.

૫

એને આવવું છે મારી સાથે ગામ.
 એ રડે પિતા ઉપાય નથી હાથ, રહેવું છે મારી સાથ
 થાશે કાંઈ ઊમાત, કરશે એ આત્માઘાત--એને
 માનીદ્યો પિતાછ, મારા મારા સુખમા શુભકાર છે
 એછે ગુણ નિધાન, લાગે બહુ ગુણવાન. સાથે લઈ સુખન
 આપ્યારા પિતા આપો રજા પડે મઝા, ન રહે કાંઈ માણા,
 હું લઈ જઈશ, હું લઈશ ત્યાં--એને

૬

કોણ ના કહે (૨) તુને કોણ ના કહે
 કરીએ. ધરીએ, સહીએ તુને કોણના કહે
 એ મુજ લાડલી શોક ન કર મન
 ને કરવું ઘટે તેતું ધર ચીતવન--કોણ
 શેરુ ન કર શોક તું જને મૈનાક સાથ
 રહેજે હમેશાં તમે સુખમાં, ન રાખો કાંઈ ઉચાટ

૭

વહુએ વાદ વધ્યારે ઘરમે ચીમ કરી રહેવાય
 મારા છેતરમાં બાજરો વાવી તીના થઈ જયા ભાંટા
 ભુંડી રોડને પયાણી લાચા, પગ તીના રોંટા--વહુએ,
 લોટામા તો લીલ વધી, કલેડા નવી થોળી.
 એવી રોડને પયાણી લાચા. છવત મેલ્યા બોળી-વહુએ
 લાહરં ભરી ઘેંહુ આચે, ખાખે ફાંકે ધોણી
 હાથ રોડનો કુંઠા હાલે, ડાબી આંખે કોણી વહુએ.

(૫)

(૮)

નરાખિ! મારો ડર જરા, હું જાગીં છું આવાર
કીકર ન રાખો દિલ વિષે તજ્જને કુવિચાર.
ઝુરી મરંહું તન વિગે નેત્રથી દુર થાય.
નથી કા'ડી મે કો દિવસ પડે વિખુટો હાય.
લાડીલી પુત્રી માહરી તેં કીધું કામ અવિચારી
માતુ પિતા છોડા શોક, ઘા કારી.
હાય નેત્ર મણી જાઓ, જલ્દીથી પાછા આવો,
આ ફુખી માતુનો વિચોગ, તુર્ત ટળાવો.

(૯)

ઝુલાવું બાધ હીંડાળે હું પ્રેમથી
ખુશી હોય જ્યાં, સુધી હું ઝુલાવું હેતથી—ઝુલાવું.
સજ્યાં છે આભુષણ પ્રીય આંગને વીશે.
વસ્ત્ર ઇત્યાદી ભાગતાં નખોડ કાંઈ દીસે — ઝુલાવું.
રતીજા આવે આપ પાસે થાય ચકચુર.
લજાટ જોઈ ચંદ્ર પાણ થાય દુર દુર. — ઝુલાવું.

(૧૦)

અરે દાસી શું ગુણ ગાઓ, સાંભળતાં મન વિશે મુઝાઓ.
નથી પુત્ર તરફનું સુખ, એથી શું કહું વધારે દુઃખ.
ભોગવશે રાજ કુંવર જ્યારે, રહેવું પડશે તાપે ત્યારે.
દાશી કોપછે દેવના અતી, આપે કુંવર લઈ સુમતી
એ ભોગવે રાજ્ય નહીં ખમાય, કહો દાશી કહું ઉપાય
કુટેલી ભાગ્યની કુંદશા, થશે ક્યારે પુર્ણ આશા.

(૧૧)

હય મેહરખાની તોરી બહોત ભાય.
કયસે નજર રહેમ જમાયે જમાયે.—મેહરખાની
તન મન ધન સખ મોપર દીના.

પ્યાર કયસે બહાએ જમાયે. — મહેરખાની

૧૨

નમુઝા માનીદ મારી પ્યારી માઈ ઠાર કહયું તુને કોણે-

બદ સુકન

માણ પ્યારી કહયું તુને કોણે બદ સુકન.

દુઃખ દીધું કોણે કેવું, દુઃખી મનમાં થા થા ના

મુગી મનમા રહે રહે કાં શાને ધરે દુઃખ પ્યારી

માંડે ઠાર એને એને આંગળી છીંદે કોતુને

કહયું તુને કોણે બદ સુકન. — માણ પ્યારી.

૧૩

જાઓ લાવો જઈ પકડીને જીવ મારો ગભરાય

આ વાર. રેખ જાઓ લાઓ.

જલદીથી જાઓ ત્યાંહી ઝટકી પટકી લાઓ કોઈ

સામે નહીં આવો જાઓ

તમે લાવો જાઓ જાઓ જાઓ, એના દેખું છું જીવમ

એને જલદીથી અહીં લાવો, જાઓ લાવો.

૧૪

જા જા કુંવર જાની મારા મોંથી દુર થાની લંછન લગાડયું

તેંભારી મારી નાખું ઠાર.

નથી કહેવાતી તે વાત નથી જાણતો માત તાત ધીઃક

ધીઃક તુજ જાત, પેટ સાથે વાત.

શું કયો દિલ વિચાર, તું આવ્યો કોને દાર પુરી

ધારણા કરવા પાર તાર કાળું કર,

તને શું કરે આવાર ફાંસી આપું મારું ઠાર, ન રહે-

વાદળે ધરતી ઉપર.

૧૫

મુજપિતા બોલો શું વચન, વચન કાઢો શું નીરાધાર તનુ

મારા ઉપર ફરવ્યું કેમ મન, યોલો શું વચન.
કોણ દાર જઈ કીધું શું, કીધું શું કહો મુને આવાર,
જાવું ન દીલમા કુવિચાર, ગમે મારો ઠાર.

૧૬

ઓ, કુંજર, ઓમદપુર, થાતું દુર, પુર કસુર
દુર દુર હયાંથી દુર. અરે કમજત, જહ જુર.
જાતે જાતે હું આવાર, યોઠી ન થાતું પલવાર.
સી ઉપર રાખો આધાર. ક્યો દિલમા કુવિચાર.
લઈ મતી જે રી ગમાર, કુજમાં ઉઠ્યો અંગાર,
જાતે જાતે મારોઠાર,

૧૭

શું નશીબની વાત કહું હયાંરે, થઈ આશી દશામારી હાય,
માત પિતા મુજ વેરી થયારે, સુખના દિવસ મુજ વનું
હી ગયારે.
હયાં જાતે શું કરવું હવેરે. ભેખધરી ફરવું વનરે,
થઈ આશી.

૧૮

આફતમે મયે ફસપડા આયા મયે જંગલ
કબ મીટ્ટેગી અય બિપત, જાતે કીધર જંગલ,
ન પાતા રાહા જાને મુજે દેખું બધર જંગલ.
કયા કરું જાતે કીધર, પલઈસ જંગલ,
મોપે મેહર કરો અબ રહેમ ધરકે.
ભડકે, ફડકે, હરકે, કરકે, — મોપે.
ભેખ ધરનકે જોગી બનાહુ, જાલ મોહસે દુરહુવાહુ.
જોગી બના અબધુત, પાયા નહીં સુખ, કયા ગુજરે-
કબ હાં હાં હાં — મોપે

સપ્તર સપ્તર સપ્તર સપ્તર, કયા ધસારા આહી કરો
 કીયા તુમને કબિયાર, નીકાલોગે નહીં સાર
 દુર દુર દુર દુર દીલ બિયાર કુછ કરો
 રખુન તુમારા ભાર ભાર ડાલુ મયે પલવાર
 દુર દુર દુર દુર નાહક જનસે મરો
 જોગીડા હુ જોલ્યો વાર, રાખિના હમારો ભાર
 શુર શુર શુર શુર, કરો સહાય કંઠ હરો

ગાડીત મારા બેઠો તું યાને, લઈ હાંકીમને, પોહોચાડ
 પીરજ યાણે, મારું કહ્યું કેમ ન માને—ગાડીત
 આ સમે ઘટે ન તને વીર મારા ઉઠ ઉઠ ઉઠ
 સપ્તરી મન ન કર લગાર દુઃખ અપાર, કર વિચાર,
 અબજા તાર પડે હાય દુઃખ વારે ધાનાર દુઃખ હરનારો
 સુખ કરનારો કોઈ મદદ ગાર, પડીહું નીરાધાર કયાં જાઉં
 આવાર જીવ બહુ મુઝાય શું કરું ઉપાય રે કયાકરો બિચાર
 ચલો હમારી સાથ, પોહોચાડી પીરજ દાર, કામ ધી
 જોલ મોહ દુર હુ સંસાર—ગાડીત

હાય બેટા તુજપર આશુ કયા લવના દુઃખ આવી પડયારે
 શું ગુન્હે તું આવી પડયારે, જીવ લીધો રાય, કોધી થયારે
 હાય પુત્ર તુજ થઈ ગતી ખુરી, દીન મારા કેમ જાય
 વહ્યાં—હાય

આ માતુ કેમ છોડી ગયારે. હાય રાજ હાય રાજ દુઃખી
 કર્યારે—હાય

તેકું આવ્યું જ્યારે રાયના ત્યાંનું. મેં જાણ્યું
આરમાન ખુશી થયારે-હાય

૨૨

ખાઈ મારી બેલાન કેમ પડ્યાં-બેલાન કેમ પડ્યાં
કહોશું થયું આવાર-બેલાન કેમ પડ્યાં
સંકટ આવ્યું તમપરે, જે હોયતે કરમાવોછ
છે હાજર આ તાબેદાર-ખાઈ

૨૩

ધીરધરો અબજા તમે ન રાખો કાંઈ ઉચાટ
પુત્ર તમ સુખી રહે સુકત થયો મારા(ચંડાલ)હાય
શોક તમે તમે મનવિષે મગ્ન રહો દીનરાત
કુવર મળશે તમ જરૂર ધર્મશાળા સ્ત્રી સાથ

૨૪

રક્ષાકારક, પ્રાણા ધારા કુઃખ હરનારા સુખ કરનારા
આકૃત આવીએછું ઉગારી. વેઠ્યું પોતે સંકટ ભારી.
ચોરો મારી લીધા તારી. પોતે હતાએ રાહદારી
ન રાખી બુદ્ધાઈ. કાયા અકારી અંગ સહન કર્યું ખહુભારી.

૨૫

આહા પ્રિય સ્વરૂપ ભાગે,
ભાગે, ભાંગે, મનમાં, ગાળી લઉં આવાર
પ્રિતમ, કરોને, ધરોને, તમ દીલ-આહા.
દેખાય દેખાય શું શરીર કાન્તી, કહી નવ જાય.
જોશમાં તથા વળી વિદ્ને સહાય નવ હરે છવજાય.
પ્રિતમ, ગણોને, ધરોને, તમ દીલ-આહા.

૨૬

નહીં જવા દઈશ તમને, નહીં જવા દઈશ તમને
મુજ મન વસ્યું તમ સાથે-નહીં.
શું સતાવો હઠ લઈને, શું સતાવો હઠ લઈને

વિના આપ માનું ન ખીન્નું.-નહી
 દિલ વિશે જીદાઈ ન રાખો, કેમ કરી દારી
 દુઃખ ભાગો આપ્યું જીવત ધા સહીને-નહી
 માનો નહીં મારું કહ્યું કરું હું પ્રાણાધાત
 તમ વિના વર, ઠો સાથે, ખલહુત્યા શીર પાપ

૨૭

અરે હાથ ન રહો આમ-રહોદુર.
 જીદાઈ રાખો ના દીલ તમારા સાથ.
 શીદ તરસાવો મને ડામ-રહોદુર.
 હસ્તજોડી અર્જ કરું, નાહીં તરછોડોરે
 જોડું નહીં પ્રાણ જાય નિધાન-રહોદુર.

૨૮

ચલોની જીવ હાંસે જોટી નહીં હોનાજી કયું કરેજો દેવ
 હુવા હે ડરમેરેકુ જોત હાં હાં.
 આંખે નગમેરે સ્વાર, લે જાય મેરેદાર, સવાતી
 હુચે એ નાર, ફસુગામચે જંજલ, સુખ જીવું દુઃખમે
 નડાસના. ચલ. ચલોની.

૨૯

કાયા અકારી, દુર સંસારી, બચઠા ઠારી કખીનમચે
 જબ દેખો જબ આકૃત મેરે સુખી ન હુવા દહસે મચે
 હાથ મેને ક્યા જીદમ ઉઠાયા, સાગરસે મચે બચકે આચા
 તન સબજીવનીન કાયા ખીતે દીન, પાયા
 નહીં ચેન' દુઃખ ખીતે મન
 જલનિધી તરકર, રહયા સિંધુપર નાઉસે ગીરકર આ
 યા ખીતીપર.

આઈશમે'ર કર, રહેમ મોપેકર, દહપાતીડર દ્યાહર
 હર હર

૩૦

કયસા જાવું જાવું, હાય કયસા મય ચઢકે જાઉં
હય અંધેરા, રાહ ધેરા કુછ માલુમ હોતા નહીં
લગીહે બહુત સુધા અને રૂળકુલ કુછ મીલે
ગુજર મયે અબ કયસાદીન નખાના પીના મીલે
આગુજાવે તકદીર પાવે કુછ ખાનાપીના મીલે ઉધરાં

૩૧

રામચંદો હૃદય રધુવરા ગુનીજન ગુન નીધામ,
મુકત કરે વો મનુષ્યકો, અમર હે ઉતકા નામ.
વોહીસત ગુર સુમરના, રખતા રવી કલ એક.
ધ્યાનધરો તુમ વોસદા, રાખે રવી શશી ટેક.

૩૨

મનમોરા લાગો ડરપનરે,
ન માલુમ કયા ડરત મોરી શાંત. જ્ઞેર જ્ઞેર ઘન ઘન
હુવા હે કયા પ્રુમ ધુમ ધુમ વડમેસે, કાંપતાં કાંપતાં.
થરથર મોરાં મન સનતન, મેઘસા ધુમતા અવાજ
હુવા કયા એજી ડરે જાતુ ન જાતુ — મન.

આક્રત કયા આક્રત કયા મેરેપર મેહેર કર. સીતમ
અજબ અજબ કયા ડાલે, જીઆ મોરા બાલે, થર થર કરના
સીધારના. દીનતન સબ હુવા મેરા એ ખડખડ ધુમ ખડખડ ખડ
એ કડાન ધુમ ખડખડ અરાજ જાતુ ન જાતુ — મન.

૩૩

હુકમ કયા ચોગી રાજ અપના દીલમે હય તુમેરા
માદ કીધ કયું મુજકો અબી ફરમાવો સવેરા.
સબબ હે યોલાને હયાં કુછ કામ પડાહે તેરા.
નદેર કરો જાઓ તુમ ધરકો હોતાહે અંધેરા

તીન થાલા ભરકે લાદેતું, જતજત પકવાન ધરદેતું
હુકમ સાથ મય હાજર કર દઉં, દરન કરં અખી
મય લાદઉં જઓ જઓ જઓ જઓ.

૩૪

અખમય જતા તુને આખરી મોલી.
તું સુખી સદા રહેના રહેના જોલા જોલા રૂદ
ધરના ઓ પ્યારા મોરા. —અખ.
રામેશ્વર જના સખ સુખપાના ઓગુન ગાના હેત ધરી
જપ તપ કરના નાદીસ ડરના સંગ સદા
સુખ દાય રહે —
જ્ઞાનીસે જ્ઞાન, સુધન શુભ સંગત. કયા સુધન
ખીન સંગકરો.
માયા જૂનલ સખહી જગજુહી, રામરામ રધુરાય
કરો અખ.

૩૫

નહીં ભાઈ તુજ વીન ચેન પડે, દીલ દુઃખી થાએ
નહીં માર્ગજડે,

દીન ગુજરે વરસ સમજાણ તરસા; દુઃખ થાચ થાય
નહીં સુખપડે

જીવતદાન તેં દીધું મુજને. રહું સુખીઓ તુજ વિન કેમ કે'ન
નાના નહીં તુંજ, ધન્ય ધન્ય વાહ સહાય કરી તેં, નવો
દેહ અવતાર ધર્યો મેં, મન રૂડકે, હાંધડકે, ડરકત તુજ વિન ચેન નહીં
દુઃખી મુજ રથીતિ, ના નહીં કર એવી તું 'વતિ' નાહટ તુનેહટ
મુજને વિસરી વિસરી તુનજ મુજથી નીસરી નીસરી—નહીં

૩૬

નમન કરં નમી વહું કપા સદા મુજપર રહે,

જાણુ જાણુ મુકામ હું હૃદય સદાગુણ ધ્યાન રહે
 યાહાંસે ઘરકો જામીલો અમન ચમન સદા કરો
 નહીં ગમ કરો રહો હો હસી ખુશીસે ફીર મીલો
 મમ દુઃખ ધરો ન દુઃખ કરો સદા ખુશી તમે રહે
 જાતે હથ લો જલદી મીલો રહેમ નજર ન કમ કરો.

૩૭

તમપર વારી વારી. તન મન ધન સહિત જી કરી હું વારી
 હું વારી વાહે વાહે તમે સોપો તન મન ધન મુજ
 પર તમ.

કંચન વચન મારાં શુભ કરી ખરાં માનો, વાર્ જન
 ન, વાર્ જાન,
 વાર્ જન, માનો માનો, દીન દીન તમ પર, વાધે
 અતી માર્ મન
 દીલદારી, રાખો મારી, ઘણી સારી, જાઉં વારી,
 આ પ્યારા પ્યારા મારી વાત તમે માનો, તમ વાત
 હું તો માનું વારી વારી વારી—તમ

૩૮

આશક પડા હું તેરે જોખનપે
 તેરે જોખનપે નાજુક બદનપે—આશક
 પતંગ બીછોદે ફુલ છવાદે
 બોસા બીદે ડાભ, તોરે ગાલનપે—આશક.
 ખાના ખીલાદે, શરાબ પીલાદે,
 ફુલ ચદરમે, મોજ લુટાદે—આશક

૩૯

મતિ તારી ગમાર, તું હરામી, નકામી, અતી કડકડ કૃતિતારી
 મકારી—મતિ—લુગુ હરામ તેં તો કુચ આ તમામ ખાય
 જોટી લે દમામ ફરે આમ નહીં કામ મારે ધામ, માર્ નામ
 છોડ તમામ,

છોડ છોડ માફ નામ, છટ છટ, રટ રટ, હટ હટ અવિચારી,

૪૦

પ્રાણનાથ તમે પાછા પધારો.

ગુનેહા મારો માફ કરોની, આ દાસી તાણી અર્જ ધરોની

કેડું થયું મુજ કામ-- પ્રાણનાથ.

દિલ નિશે વિચાર ન કર્યો, લાટ કિપર પ્યાર ધર્યો.

હાથ બુગ વિચાર લડ્યો, ન છેડી જાઓ ધામ - પ્રાણનાથ

૪૧

હાથ પ્રભુ મે શું કર્યું કરુ બહુ એ ઝોડુ કામ, માર્યો પુત્ર ન કામ
રડાના કહેવથી મરું મે બહુ એ મિટું કામ, મધ્યા એને મે જન
અડચણ હતો એ રાજની, લપટને દીન રાત, તેથી કરાવ્યા ઘાત
હાથ આડું સનજનબુ મું, રડાએ તેની વાર, મરાવ્યા પુત્ર ડાર

૪૨

સુત દુઃખની ઘડી નવ જાયરે માર્ગમ પાટો બહુ કળશે

પુત્ર મમ મુખ કર, માતી કર્યું દુઃખ ધર

દીન દુઃખના નવ જારે— માર્ગ

ગીયા પ્યાર સુખ ર. કરી ધર્યું દુઃખ શીર

જેનું કાંઈ નવ વિચારીરે— માર્ગ

૪૩

પ્યારા પુત્ર મુજને મુકી શીદ ગયો, આ દુઃખી માડી મુકી

તુ સ્વર્ગવાસ થયો

પિતા તારાં કોપ્યાં કર્યું સાહસ કામ, ઝુગી ઝુગી મરું હુ

ગયું રાજ નામ

ખાંધી ઢાલ તલવાર ધરમાં કરે, પોશાક જનત જનતના

અંજો ધરે

તુજ વીણ સર્વે પડ્યાં જેમ તેમ, હાથ રાજ હાથ

રાજ છોડી ગયો મેમ

(૧૫)

૪૪

ધીર ધર દુઃખ હર, સુખ કર રમર હર

રહો પ્રાણ પ્રાણ સુખ સદા ગુની જન રદા રાખો પતી ગધુર

ભવ ભવ તારક, મારક, સારક, રાખો રાખો ચિત્ત ગુણીયસ

ચદ્ધાર

ચિત્ત શાંતી આનંદ તું અતી ધર, નિત્ય ભક્તિ કરે

હર હર ઉમાવર-ધાર.

૪૫

આહાહા પડી ગમત—હા હા હા હા

ફર્યા હતા હમે ત્યાં રમત—આમારે.

કીધી હતી મેનાં મમત—આમારે

વાહરે ભાળી

સાચુ ખાલી

જુકું ઢોળી

મારી રોળી

શાને માટે

ગયા હાટે

ફરવા કાજે

ના, ઢીંગલી માટે

ખસ ખસ ખસ ખસ

કહું હજુ મસ મસ મસ

હાં હાં હાં હાં— આહાહા.

૪૬

કાંતું મુઝાએ, ગભરાએ આલી, પ્રાણ તુ પર જાઉં હું તન વારીરે

વ્યાકુળ તું થઈ કેમકે તન મનથી તન ધનથી કે'ની પ્રાપ્ત

મમ આજ

તું તનને યોગીને વળગી કે અર્પીને ન કરતું મનને ઉદાસ-કાતું

ધીર ધરને દુઃખ હરને આશ્ત છોડી દેને, દુઃખ કર નહીં

હિમત ન હાર

માની લે હટ તજને તન તનને તન મનને બાળી કરે તું
તો રાખ-કાંતું.

૪૭

જિને મારા કાઠે ઘડારી તારો રાચજનજી બોલીઆરે
રામ બળ, મારે ભજવોરે ભગવાન, પાણુ સાસુડી મારી
દીને છે ગાળીઆં.

સુંદર ગોરી માસરીએ આવ્યા સુખ પામીઆં ન કાંધ
રામ બળ મારે ભજવોરે ભગવાન, પાણુ કાંકોજી મારો દીને
છે ગાળીઆં.

કાફી મારી પડી પાળવે આવાં ગોંડીઆનેરે રામ બળ
મારે ભજવોરે ભગવાન, થે ચાલો જોધપુરમાં મારી હાથમારે.

૪૮

પગ મારા કળ્યા હું થાચી ગયો રામ રામજી
હવે કરવું કેમ, ખાર બંધ થયું એમ
મારે મેમઘ જતું મોમાદવી નાવુ,—પગ.
હવે કરવું કામ, છે કમાવાની હામ
કોઈ હોયું હાર કામ, અલી લાઉં જઈ ગામ-પગ.

૪૯

દીદમ નદીદ બુદમ દરે, દીદમ નદીદ બુદમ દરે
ધંશ ખાંને વૈરાન—દીદમ.

ગુલ ગુન ચચે જગરબન,
વોઈ વોઈ વોઈ—દીદમ.

૫૦

સુખકર પ્રખ્યાતા, કુઃખ હરલે દાતા, કયા દીનહે બાંકા
સખકુતુ સુખ દેનેવાલા—સુખકર

હાંવાં મથે ફીરતા સુખ નહીં પાતા, દીન કુઃખકે

ભરતા પીતા ઘેરી હુવા વાલા—સુખકર.

૫૧

પ્રભુસદા, મતીદરે, દાતા છેરે છે દીન આને વાકું.

જયખલાં, શુભ દીન આ, તું તાતમા.

સેવક સદા, ગાએ સદા, હર-હર-હર-હર-હર-હર-હર

હર જગદીશ

હરી ગુણગા, સુખ દીન આ, જગદીશ્વર ઈન્દ્ર સમ

સુંદર દરબાર.

૫૨

એ સુખકર, દુઃખહર, દયાધર અમપર છે દીન આનેવાહુ

ગુણવાન, દયાવાન, મેહેરખાન છે તમ ધ્યાન મનમં.

દ સુખ ધારા, મોજમાં સક્રિયારા, દેતું સુખપ્યાગ,

આંખના તુતારા રટીએ ગુણ તારા, ઈર વાહુ વાહુ—એ સુખકર

આપીછે રાખને શુભ મતીતેં પુન્ય રાજજીના બહુએ વડાં

રહો અમર સદા સુખ કર્તા, દુઃખકર્તા, શુભકર્તા, ગુણકર્તા

પરવર્તા, જયકર્તા, તારો ને છે વેરી, તેનેછે દુઃખધારા,

નહીં તેને સુખવારા કહુ ઈશ્વરા—એ સુખકર

૫૩

પતીને વિચાગે મન બાવરું થાય.

બાવરું થાય અની ગભરાય મુઝાય—પતી.

ઝુરીમરું હું તન વિષે સુઝે નહીં કંઈ કામ

રજની જય જુગ જેવી મને ખાવા ધાય ધામ—પતી

સંકટથી ઉગારો પ્રભુ પતી મારાને આજ

વિદ્ય હોય ને વનવીરો નીવારો રાખો લાજ—પતી.

૫૪

૭૧. બહુ બળે, નહીં તમવીન ચેત ૫૩.

ખાવું પીવું સુને નહીં કંઈ હયાં

વળી ચેન પડે ના સુખ મળેના, જોડેં તમારી રાહું.
હું થાઉં, તમવિન ઘેડી દુઃખ અનેક છવ બળે-છવ
૫૫

નવો દેહ ધર્યોરી પ્રીય કહું આજ.
હસ્યોથો ભોરીંગ મને, વનમાંડો તું જાણુ આજ—નવો
હંસ કૃપાએ આવી મળ્યો અહીં, પુન્ય પ્રતાપે તુજ તપ તાપે
જોડેં વારી પ્રીય આજ તાજ પ્રીય રાજ—નવો.

૫૬

રાજા મોટા રાજન, મેહરમલ મહારાજ
શુરના કુળના રાજરી, કરે ન આવું કાજ
કરે ન આવું કાજ, તાજ જેને શીર શોભે
વિક્રમ શોભડવીર, વડવો કુળજેને મોભે
લોભે લક્ષ્મણ જય, બાપના નામ બુડાડયાં
મેહરમલ મહારાજ, જાત કળત કરાવ્યાં.

૫૭

મત કર ગમતું પ્યારીજી ખાસો
નારી કયું તું સતાવે તુજડાઅય ખાસી ખાસી ખાસી
ન કર તકરાર ખાસી, છોડદે અપના જાસી
ન કર તકરાર ખાસી, સંસાર મોહમે ડાલો ડાલી ડાલી
છોડ છડે ખાસી, શાનવાસી, એ ખાસી.

૫૮

, ભેખ ઘો ઉતાડી, દયા કંઈ દીલ ધારી
દાસી રહે આપ આધારા હું નમી કહું હું નમી કહું
માણુ તમે મારા, અતી છો મન પ્યારા, મમ આંખોના
છો તારા, નહીં જવા દઉં નહીં જવા દઉં
કરી દયા, તજ ન જા, કરી દયા નહીં નહીં કહું જાઓ
હું નમી કહું, નહીં જવા દઉં.

(૧૯)

૫૯

મારો વાણી સાંભળોને પ્રાણપતી મારા તમે.

નીકળો ન ઘટથી તન તનથી, જીઓ જીઓ દુઃખ દોડ રહે

અતી પતી--મારી.

રહે કેમ પ્રાણ પ્રાણ મમ તમવીન, મે'ર કરો સુખ થાય

અતી મારે મન,

તમ મુણ વીસડં ન જાય ભલે આતન, રહોતો રહે

મન હરખ--મારી

૬૦

રંગે રમી સદા મોજ કરો રે, ધન્ય ધન્ય દીન આજ

થયોરે

ઈશ કૃપાથી જોડું મળ્યું આ, એ ચમત છે ગમન

વાહ વાહ અમુદ્ય મુલ્ય રંગે રમી સહિ મોજ કરોરે આવાહ,

દીન છે રંગે રમી--

સખ ચમતમે આજ દીન, આપ્યારી. સુનજરી, ગુનભરી

પ્યારા મુજ પ્રીય પ્રાણુઆધાર, હું વરી ગુણકરી, રંગે રમા

૬૧

છોકું નહીં કદી હવે, નહીં કદી હવે

તેને નહીં કદી હવે, મારું હું થયો કોધી

વરી જાયશું ખીન્તે કોઈ, વાત આ અચરતની થઈ

મારું ત્યાં જાણું-જોડું નહીં હવે (૨)

શમરાય કરૂં તે કમન, દેખાડું રંગ, ધરી ઉમંગ

મારે ત્યાં જાણું-જોડું નહીં હવે

૬૨

ભજહર ભજહર પારે. ધ્યાન લગાવો ચિ-ત ઠેરાવો

સખ સુખ ઉતસે પાવો--ભજ

તું ઉમાવર તાન દયાળુ હયચે કૃપાળુ ભારે તુજપદ

સેવન હથ સખપ્યારે સુખકરનારી વાહરે દુઃખકરનારી નારે
 વં દુઃખ, હરદીલ જાને પ્યારે હર સુખ કર ગુણુ જ્ઞાની પ્યારે
 તેરે સખ ગુણુ ન્યારે=ન્યારે, શેષ નહીં પાવે આ પ્યારે

૬૩

રે થઈ આ શી દશા મારી હાય
 વ્યર્થ જન્મ મારો જશે, સુખ નહીં સ્વપ્નામાંજે
 હાય હવે હું શું કરું જાઉં મારે કયાંય—રેથઈ
 પ્રિતમ વિખુટી હું પડી, ખુટયાં સર્વે સુખ
 પ્યારા રાજસીંહ તુજ તાણું કયારે લાળું મુખ—રેથઈ
 ચડી અખળા આ નીચને, છોડાવો આવી અહીં
 વાસો તમ તણો કયાં હશે, કહાવું સમાચાર જ્યાંહી—રેથઈ

૬૪

તુંછે અતીશે પ્રીયતું મારી પ્રાણુ. સેવામાં લીજીએ
 આદર કીજીએ
 માનીલે વેહેલી; જાખન ઘેઘી, આવાર હસીદ બોલીદ મારી
 પ્રાણુ, ઉર લપટાય પ્રીતી રસ પાચે, અરસ પરસ કરીદ
 મારી પ્રાણુ—તુંછે

૬૫

ઓ ઘરા પ્રાણુ ગભરાય, એતું કરું કેમ તું શુભ રાદ-
 દેણુ કહું આ ઝામ, દુઃખ નામ, તે મન મન મન થાય
 દુઃખ તન દુઃખ તન—પ્રાણુ ગભરાય

વિરસીંહ પાસે કરું જાણુજઈને, ઠીક સુ જ્યું એ આમ મને
 હું મોકલું ત્યાં છે કેદ બાઈ જ્યાં, જાઉં ઝટ, ચટ પટ,
 ખટપટ કરું વટ—

પ્રાણુ ગભરાય

ઝરે સમજ સમજ મનમાંરે.

તું ધરી ખરાબ મત વિચાર ન ઝોટાં કર. ઝરે.

સુજન થઈ હેવાન બનેકાં, માની હયો વધુ મારીરે
ધીર ધરીને સુખ કરીને, કહો દુઃખ તમે આવારે ઝરે

૬૭

ફર ફર કર ન પકડ ઝટ— (૨)

મુખ કર ઝાણું, તુજ મુખ બાણ, ફુલ ફર જ ન કર ચાળા
તું મુજને સમજે છે બાળા, માની લે માની લે, કહું છોડી
દે સર્વે તારી ખટપટ

ઓ નારી સુન પ્યારી, ધુન સારી, સુન મોરી.
તું લયલા મય મજનું જેસા, શાનો શોકત મય હું કચસા!
કાળા કાળા ગંધા જેવા, ભાં ભાં કરતા દોડે તેવા
છાયરેના, રંગ ઉડાના, છ બહેલાના
જીલમ કરોના, દુઃખ ધરોના, હું ડરોના,
તોફાની, હેવાની, નાદાની, લે માની,
ઓગ્યાની, આ જાની, ફર ફર.

૬૮

પ્યારી રંજ ઉઠાવે નાહક તું કયા જાન.
ચલન પ્યારી લાગે સારી ન્યારી ન્યારી બોળી ભાળી બાલી
બોળી બાલી ફલહન, લાગે ગુલે બદન, કર સુખે ચમન,
રખો રહેમ નયન, પ્યારે હરનકી શાન દીખલા જાન,
તન મન ધન મેરા તોપે વાર મેતો હાર,
હરબાડી નીસદીન, દીનરેન, ગ્યાની તું બને મેં બના
તોપે હુવા મય દીવાના તુંતો હય મેરી જાન—પ્યારો,

૬૯

નકર તકરાર માન કહું જાલવાલા.
બક બક નકર છોડી દે તારા ચાળા,
હેરાન થઈશ હેરાન થઈશ હેરાન થઈશ ગુમાન વાળા.

૭૦

ઇશકૃપા મુજપર કરી, હયાં હતી દીન દુઃખભરી.
 માગું સદા હું આપ પાસે, સાહે કરોને શ્રીહરી.
 તુજગતી અકળીત છે, શું કહું મુખે કહી.
 વારે ધ્યાઓછો સદા. એવાંછો કમળાપતી.
 ઠીક થયું હું અરીથી છુટી, આયવનથી છુટી.
 રાજ આજ હું તમ મતાપે, આ દુઃખમાંથી છુટી પ્રાણા આં.

૭૧

ભોખ લઈ ફરું પ્રાણપતી ધ્યાન, દુઃખ મનમાંથી.
 વીસારું. સીધારું, એજત, અજત, — પ્રાણ.
 ભોગજેવું દુઃખ નહીં, અરે દુનિયામાં
 ઇશ, મદદ મન ભાવે પ્યારી ગુણકારી — પ્રાણ,
 જાય લલે આદેહ પાણ ચુકું નહીં મુજ ટેક.
 સતી ધર્મ સાચવીને રાખું નેક અનેક.

૭૨

ચા મધુતર શું સ્વરનાદે, વન સખહી સુખતર સોહે,
 ઠોકીલ સુરસે ગુન મુની ત્યાગીત, જલ પ્રાણી મગ ડોલત.
 રંગભરી ફણીદ્ર મોદે — ચા મધુતર.
 રંગીત જન પ્રીતી શું રંગે આનંદ હચે સંતન સંગે,
 દુઃખીજન કૃતી લાગે,
 નાદ વનચરા, લાગત સુખ સદા, ભોગી ત્યાગી ગાયન અંદે-ચા

૭૩

હું ફર્યો જંગલખડુ પ-તો નહીં કયાંય રાજનો
 મૈનાક પાણ નહીં જલમાં. દુઃખછેડા ના આવ્યો કાજનો,
 હાય દીન કેમ હું ગુજરું શુંકરું
 નહીં મળે મુજ મિત્ર, હવે કયાં ફરું.

૭૪

દુખીછે મુજ સખી, શું કરે આજ.
મારો પ્રાણ છુટી ન કદથી દુઃખ ભરી ખરી કહું—શું
કીધું વીરસીંહે શું, થયું કાંઈ ન કાજ રહે તેની સાજ—શું

૭૫

શુ શોભીત પ્યારું તન છે, પ્રાણ મારા કેરું.
વારી જાડિં તન મનથી લાગે મુને પ્યારું—શું
રૂપ જેતું ઇન્દ્ર સમઘે કાન્તી લાભું જેવી
સત્તાટ સોલે ઇન્દુ જેવું, જોઈ પ્રાણ કારું,—શું
પ્યારા મુને ક્યારે મળશે, સુખ સાંતી થાય.
નથી થતું સહન મુજથી, કાપો કષ્ટ માલેરું,—શું

૭૬

એ બાંધ કાંતું દુઃખ ધરે પ્રાણ
છખી લઈ કરેશું; ગાંડા પાણું કરેતું, કરે આતું એમણું
દુઃખ ધરે પ્રાણ

એ રાય મોલે ઉસ સખકામ
મેગતન મન ધન, ઉન બીન દીન રેન, તડપત ઉન
બીન ઉસે સખકામ—
એ બેટા કા તું દુઃખ ધરે પ્રાણ
બની કાંતું હેવાની, એના પ્યારમાં દીવાની, તુ તો
જાયછે મેનાની, તુંછે મુજ જાંદગાના, માનો કહું ઉઠા
જાની—દુઃખધરે પ્રાણ.

એમાતા ઉન બીન જાએપ્રાણ
એ પ્રાણને છોડા જેસે અબ પ્રાનક પાઉંકેસે મેરા
રખવાલી, માલી કાંડાં મીલે એ માલી, માલીરે મેરાવાલી
બીન જાય પ્રાણ.

એ પુત્ર મુજ હતો તન ધન
એ કયાં જોગીને ઠાકે, મળ્યો તુને કહાં પ્રિની થઈ કેવે ઘાટે

હું નહીં નહીં, આજે, આજે રાખ સારી, હીંચે દયા શરી
મતી સજ સારી-હતો તન ધન.

૭૭

વંદુ હું માણાધાર, તમ વીન આદેહ દુઃખી હતી બહુ
એન પંડે નહીં રાત દિવસ કહું દુઃખ સહયાં અનાર વદુ
જંગલે જંગલ ભટકી આવ્યા ક્ષીન થયું તન આ
શુશ કૃપાથી આવી મળ્યા અહીં, ઉત્સવ અંગ અપાર-વંદુ

૭૮

આજ દીન આનંદ ન ઉરમાં સમાય
હરખાય મકલાય મન સુખ સમાય—દીન
મનની જનની તનની ખુમખુમીન્યારી જણાય

૭૯

એક ચિ-તે ધરો પ્રેમ કરીને
સુખદ બહુ સજે સજે લજે લજે
તુટયાં દુઃખ પાસ, થયું શુભ કાળ, તમ પ્રતાપે
મળ્યાં અહીં આનંદ હ્યો માનો—એક
જાઉં વારો સુખકારી ગીરધર જગમાલી
જનવાલી લજે રંગમાં સદા રંગમાં રાજને રાણી, આનંદ

૮૦

જોઈ આનંદ અતીશે અમ મન રીઝાય
કોમળ તીવ્રસઉ સુર ગવાય—જોઈ
શુભ ઘડી આજ દીન અતી અતી અતી
આજ આજ વાર તન મન ધન પ્રીયે

